

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ*

ΥΠΟ

ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ (†)

Μεταξὺ τῶν καταλοίπων ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Μητροπολίτου Πενταπόλεως Νεκταρίου Κεφαλᾶ († 1920), τῶν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ ἱερᾷ μονῇ ἁγίας Τριάδος Αἰγίνης (1904) σωζομένων καὶ ἐν τῷ προσωπικῷ αὐτοῦ ἀρχεῖῳ, εὑρηται ἡ νῦν τὸ πρῶτον ἐνταῦθα δημοσιευομένη τύποις θεία λειτουργία τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Ταύτην ἀντέγραψεν ἐκ χειρογράφων κωδίκων τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὁ ἴδιος ἐν Καῖρῳ τῇ 1 Ἰουνίου 1890, ὑπεσημείωσε δὲ καὶ τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ «Ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος». Ὡς εἶναι προφανὲς ἡ ἐκ τῶν κωδίκων τούτων τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἀντιγραφή τῆς λειτουργίας ταύτης ἐγένετο, ὅτε κατεῖχε τὴν θέσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ ἐν Καῖρῳ Ἐπιτρόπου, μὲ τὸν τίτλον «Μητροπολίτης τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Μητροπόλεως Πενταπόλεως»¹.

Ἡ λειτουργία τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, κατὰ τοὺς ἱστορικούς, συνετέθη κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα καὶ ἀποτελεῖ ἀνάπτυξιν τῆς ἀρχαίας Αἰγυπτιακῆς λειτουργίας, τῆς ἐχούσης ὡς βάσιν τὰς εὐχὰς (13-16) τοῦ Εὐχολογίου τοῦ Σεραπίωνος, ἐπισκόπου Θμούεως, συγχρόνου τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Μεταγενεστέρως ἐτέθησαν ἐν αὐτῇ προσθήκαι. Ἀντίγραφα τῆς λειτουργίας τῆς λαβούσης τὸ ὄνομα τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Μάρκου σώζονται τοῦ 12ου αἰῶνος καὶ ἐξῆς².

Ἀρχμ. ΤΙΤΟΣ ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

Ἐν ἀρχῇ τῆς Λειτουργίας ταύτης προτάσσονται τὰ ἐξῆς:

Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου καὶ σύνγραμμα Μελετίου τοῦ Πηνῆ ἔτους αωπε'

Εὐρίσκεται ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου ἐν Καῖρῳ ἐν χειρογράφῳ κώδικι ὑπ' ἀριθμ. ΔΞ καὶ ἀριθμ. 35 δεδεμένον καὶ διφθερω-

* Ἐπιμελεία Ἀρχμ. Τίτου Μαθθαίακη.

1. Πλείονα περὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀξιολόγου ἐκκλησιαστικῆς τοῦ Μητροπολίτου Πενταπόλεως Νεκταρίου Κεφαλᾶ δράσεως ἐκτίθενται ἐν τῇ ὑπ' ἐμοῦ συνταχθείσῃ βιογραφίᾳ τούτου, τῇ ἐν τῷ ἐκδοθησομένῳ προσεχῶς πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀναμνηστικῷ τόμῳ περιληφθησομένῃ.

2. Ἰδὲ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας (1934) Ἀλεξάνδρεια 1935 σελ. 57 καὶ 485. Βασιλείου Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Ἀθῆναι 1948 σελ. 282.

μέρον διφθέρα ἐρυθρᾷ, σχήματος δου μέγα, ὕψους 23% καὶ πλάτους 18%, γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου ναστοῦ. Ἐν ἀρχῇ εὐρίσκεται ἡ κάτω σημείωσις, γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Πηλουσίου Ἀμφιλοχίου τῷ ,αωο'.

«Ἡ θεία λειτουργία αὕτη τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, γεγραμμένη διὰ χειρὸς τοῦ ἀοιδίμου καὶ σοφοῦ ἐν Πατριάρχαις Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τοῦ ἐπιλεγομένου Πηγᾶ, καθὼς καὶ τὰ ἐφεξῆς συγγράμματα τοῦ αὐτοῦ, εὐρεθέντα παρ' ἐμοῦ διεσκορπισμένα μεταξὺ ἀχρήστων χάρτων, συνήχθησαν καὶ ἐδέθησαν οὕτω, ὡς καὶ ἑλλιπῆ κατὰ τε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος αὐτῶν, ἵνα μὴ διασκορπισθῶσι καὶ ἀπολεσθῶσι παντελῶς. Ἐγράψε δὲ ταῦτα ὁ ἀοίδιμος κατὰ τὰ ἔτη ,αφπέ' καὶ ,αφπς' καὶ ὄρα τὴν χρονολογίαν ταύτην ἐν ταῖς ἐνταῦθα ἀφιερωτικαῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς πρὸς τε τὸν Βασιλέα Ῥωσίας καὶ πρὸς τὸν προκατόχον αὐτοῦ Σίλβεστρον, τὸν ἀοίδιμον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας'.

† Ὁ Πηλουσίον ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ ,αωο'.

Ἐν Καῖρω τῇ 1 Ἰουνίου 1890

Ὁ Πενταπόλεως ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ *

Εὐχὴ τῆς Προθέσεως

Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφρωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη, τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

Εὐχὴ θυμιάματος

Θυμίαμα σοὶ προσφέρωμεν Κύριε ἐνώπιον τῆς ἁγίας δόξης σου ἄναληφθῆτω δὴ δεόμεθα εἰς τὸ ὑπερουράνιον σου θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, εἰς ἄφρονων ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἱλασμόν τοῦ λαοῦ σου. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Ἐπὶ τῇ προθέσει ταύτῃ τῶν τιμίων δώρων τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

1. Σημ. τοῦ ἐπιμελητοῦ ταύτης. Μελετίος α' ὁ Πηγᾶς, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (1590—1602). Ἡ ὡς ἄνω χρονολογία τῆς συντάξεως ἐπ' αὐτοῦ τῆς ἐν χρῆσει λειτουργίας τοῦ ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἶναι 1585—1586. Ὁ πρὸ αὐτοῦ Σίλβεστρος διετέλεσε Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κατὰ τὰ ἔτη 1569—1590. Ὁ Πηλουσίον Ἀμφιλόχιος ἀντέγραψε τῷ 1870. Ἰδὲ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας (62-1934), Ἀλεξάνδρεια 1935 σελ. 910 καὶ 840.

2. Ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ ἁγίου Νεκταρίου Κεφαλαῖ, σώζεται καὶ εἰςρον χειρόγραφον τῆς λειτουργίας ταύτης, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ἐσημείωσεν ὁ ἁγ. Νεκτάριος ἰδιοχείρως ὅτι «αὕτη ἀντιγραφή ἐξ εἰτέρου κώδικος ὑπὸ Θεοφάνους Ιεροδίακονου».

Ὁ ἱερεὺς. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ συνάναρχος Υἱὸς τοῦ ἀχρόνου Πατρὸς καὶ Πνεύματος ἁγίου, ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς, ὁ προθεὶς ἑαυτὸν ἄμων ἄμωμον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν Σε φιλόνηρωπε ἀγαθέ, ἐπίφανον Κύριε τὸ πρόσωπόν Σου ἐπὶ τὸν ἄρτον τοῦτο καὶ ἐπὶ τὸ ποτήριον τοῦτο εἰς μεταποίησιν τοῦ ἀχρόντου σου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος' ἐν οἷς Σὲ ὑποδέχεται τράπεζα παναγία, ἱερατικὴ ὑμνωδία, ἀγγελικὴ χοροστασία, εἰς μετάληψιν ψυχῶν καὶ σωμάτων. Καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Εὐλόγησον Δέσποτα.

Ὁ ἱερεὺς. Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. (λέγει τὰ εἰρηνικά).

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

(ἔξω τὸ Κύριε ἐλέησον ἐν ἅπασιν).

Ἐπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἡμῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου καὶ τῶν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων εἰς αὐτόν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τοῦ Πατρὸς καὶ Πατριάρχου ἡμῶν, τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας, παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ παλατιοῦ καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι καὶ ὑποτάξει ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, πάσης πόλεως, χώρας, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν¹.

Ἐπὲρ εὐλαστίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων², καμνόντων, αἰχμαλώτων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

1. Σημ. τοῦ Ἐπιμηλητοῦ ταύτης: Εἰς τὸ ἕτερον χειρόγραφον, τὸ ὑπὸ Θεοφάνους ἱεροδιακόνου ἀντιγραφὸν ἐξ ἄλλου κώδικος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας παραλείπεται ἡ δέσις αὕτη.

2. Σημ. τοῦ Ἐπιμηλητοῦ ταύτης. Εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀντίγραφον ὑπάρχει καὶ ἡ λέξις «νοσοούντων».

Ἐπὲρ τοῦ ρυσθῆναι ἡμᾶς πάσης θλίψεως, ὀδύνης καὶ ἀνάγκης τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῆ σῆ χάριτι. Τῆς Παναγίας Ἀρχάντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Ἐκφώνησις ἱερέως. Ὅτι πρέπει Σοὶ πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ ψάλλεται. Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ ¹. (Ἀντίφωνα).

Προσεύξασθε ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων τὴν βασιλείαν τοῦ δούλου σου... ὃν προώρισας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρεία διαφύλαξον, δὸς αὐτῷ ὁ Θεὸς νίκας, ἐν εἰρήνῃ καὶ φρονήσει πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτοῦ ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγοντες ² ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι τῇ εἰς Σε καταληφθῶμεν. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Μονογενοῦς Σου Υἱοῦ μεθ' Οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Ἐτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ σῶσον...

Τῆς Παναγίας ἀρχάντου...

Ἐκφώνησις. Ὅτι σὺν τῷ κράτος καὶ Σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἀντίφωνον (β'). Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο...

Προσεύξασθε ὑπὲρ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν Πάπα καὶ Πατριάρχου. Ῥδὴ ³.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον.

(Εὐχή).

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν Σε φιλάνθρωπε ἀγαθὲ τὸν ἁγιώτατον καὶ ἀρχιερέα ἡμῶν, ὃν συντηρῶν συντήρησον αὐτὸν ἔτεσι πολλοῖς καὶ χρόνοις εἰρηνικοῖς, ἐκτελοῦντα αὐτὸν τὴν

1. Σημ. τοῦ ἐπιμελητοῦ ταύτης. Τὸ κείμενον ἔχει «ἐξομολογήσασθαι».

2. Τὸ χειρόγραφον ἔχει διάγομεν, ἐσημεῖωσεν ὁ ἅγ. Νεκτάριος.

3. Τὸ 2 χειρόγραφον ἔχει «Ῥδὴν». Ἐποσημεῖωσις ἁγ. Νεκταρίου.

ὑπὸ Σοῦ ἐμπεπιστευμένην αὐτῷ ἀρχιερωσύνην, ὀρθοτομοῦντά τε τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας καὶ ποιμαίνοντα τὸ ποίμνιόν σου ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, σὺν πᾶσιν ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, πρεσβυτέροις, διακόνοις καὶ παντὶ τῷ πληρώματι τῆς καὶ μόνης καθολικῆς Ἐκκλησίας, τὰς δὲ εὐχὰς αὐτῶν, ἅς ποιοῦνται ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὑπὲρ παντός τοῦ λαοῦ Σου, πρόσδεξαι Κύριε ἐπὶ τὸ οὐράνιον καὶ πνευματικόν Σου θυσιαστήριον· πάντα δὲ ἐχθρὸν αὐτοῦ ὄρατὸν ἢ ἀόρατον καθυπόταξον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐν τάχει, αὐτὸς δὲ ἐν εἰρήνῃ διαφύλαξον τὴν Ἐκκλησίαν Σου, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ μεθ' Οὗ εὐλογητός εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἜΟ διάκονος. Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ...

Τῆς Παναγίας Ἀχράντου...

(Εὐχή).

ἜΟ ἱερέυς. Δέσποτα Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ τὴν δωδεκάφωτον λαμπάδα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων ἐκλεξάμενος, καὶ ἔξαποστείλας αὐτοὺς παντὶ τῷ κόσμῳ κηρύττει καὶ διδάξει τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας Σου, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐμφυσήσας εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ εἰπὼν αὐτοῖς, λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, τὸν Παράκλητον, ἃν τινῶν ἀφῆτε ἡμᾶς τὸς ἀμαρτίας ἀφίενται¹ (αὐτοῖς), ἃν τινῶν κρατῆτε κεκράτηνται, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμᾶς τοὺς παρεστηκότας δούλους Σου ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς ἱερωσίας ταύτης πρεσβυτέρους, διακόνους, ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας τε καὶ λαϊκοὺς σὺν παντὶ τῷ πληρώματι τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ῥύσαι ἡμᾶς Κύριε ἀπὸ κατάρας καὶ δεσμοῦ καὶ ἀφορισμοῦ καὶ ἐκ τῆς μερίδος τοῦ ἀντικειμένου καὶ καθάρσον ἡμῶν τὰ χεῖλη καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ παντός μολυσμοῦ καὶ ἀπὸ πάσης ῥαδιουργίας, ἵνα ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ καθαρῷ συνειδότι προσφερομέν Σοι τὸ θυμίαμα τοῦτο εἰς ὁσμὴν εὐωδίας καὶ εἰς ἄφρασιν ἀμαρτιῶν ἡμῶν καὶ παντός τοῦ λαοῦ Σου. ~~Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ² μεθ' Οὗ εὐλογητός εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.~~

ἜΟ ἐκφώνησις. Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1. Τὸ 1ον χειρόγραφον «ἀφείτε».

2. Τὸ 2ον ἀφένται.

3. Ἐπισηθῶν ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς ἐσημείωσεν ἰδιοχείρως, ὅτι «ἡ ἐπίκλησις αὕτη εἶναι ἀνάρμοστος, διότι ἡ εὐχή ἀπ' ἀρχῆς ἐπικαλεῖται τὸν Ἰησοῦν Χριστόν».

Ἀντίφωνον γ'. Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ...

Ὁ ἱερεὺς. Ἄγιε, ὕψιστε, φοβερέ, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαύομενος Χριστέ, Αὐτὸς ἡμᾶς ἁγιάσον καὶ ἀξιούσῃς ἡμᾶς ποιήσον τῆς φοβεραῆς σου ἱερωσύνης καὶ προσάγαγε ἡμᾶς τῷ τιμῷ σου θυσιαστηρίῳ μετὰ πάσης συνειδήσεως ἀγαθῆς, καθάρισον ἡμῶν τὰς καρδίας ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ, πᾶσαν αἰσθησιν πονηρὰν ἐκδίωξον ἀφ' ἡμῶν, ἁγιάσον ἡμῶν τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ δὸς ἡμῖν τὴν τῶν ἁγίων Πατέρων ¹ ἐπιτελεῖν λατρείαν μετὰ τοῦ φόβου Σου, ἐξίλασκομένους τὸ πρόσωπόν Σου διὰ παντός. Σὺ γὰρ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιαῶν τὰ σύμπαντα καὶ Σοὶ τὴν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ τιμὴν καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν ².

Εἰσοδος τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ διάκονος. Σοφία Ὁρθοί.

Ὁ χορὸς. Δεῦτε προσκυνήσωμεν...

Ὁ ἱερεὺς. Εὐχεται.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν Σε φιλόφθωπε ἀγαθέ, ὁ ἐξαποστείλας τοὺς ἁγίους Σου μαθητὰς καὶ ἀποστόλους κηρύττειν καὶ διδάξειν τὰ εὐαγγέλια καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ, Αὐτὸς καὶ νῦν Δέσποτα ἐξαπόστειλον τὸ φῶς Σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου καὶ φώτισον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν καὶ ἀνοιξον τὰ ὄρα τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ ἀξιώσον ἡμᾶς ἀκροατὰς γενέσθαι τῶν ἁγίων Σου εὐαγγελίαν καὶ μὴ μόνον δὴ ἀκροατὰς, ἀλλὰ καὶ ποιητὰς λόγου γενομένους, καρποφορῆσαι καὶ ποιῆσαι καρποὺς ἀγαθοὺς ἀνὰ τριακοντα καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατόν, ὅπως καταξιωθῶμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ³.

Καὶ ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ Σου Κύριε κ.τ.λ.

Ὁ χορὸς. Κύριε ἐλέησον.

Ἐκφώνησις. (Ὅτι) Σὺ εἶ ὁ εὐαγγελισμὸς καὶ ὁ φωτισμὸς, Σωτὴρ καὶ φύλαξ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σσιμάτων ἡμῶν Κύριε ὁ Θεὸς καὶ Σὺν τὴν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ

1. Σημ. τοῦ ἐπιμηλητοῦ. Τὸ δεύτερον χειρόγραφον ἀντὶ τῆς λέξεως «Πατέρων» ἔχει «Προφητῶν».

2. Κατὰ τὸν ἅγ. Νεκτάριον Κεφαλαῖν «καὶ αὕτη ἡ εὐχὴ ἔχει τὸ τέλος ἀναρμόστωσ πρὸς τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον τῆς εὐχῆς ἀδόκιμον».

3. Κατὰ τὸν ἅγ. Νεκτάριον Κεφαλαῖν «καὶ ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὐστοχος, διότι οὐδεμία σχέσις μεταξὺ τῆς αἰτήσεως καὶ τοῦ ἀναφερομένου λόγου, δι' ὃν ἡ αἰτήσις γίνεται. Ὁ ἀναγινώσκων τὸν λόγον κάθε ἄλλο ἀναμένει ἢ τὸ ἐξαπόστειλον τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν».

τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. (Ὁ Ἀπόστολος).

Ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχὴν. Ὁ Θεὸς ὁ προσδεξάμενος Ἀβελ τὰ δῶρα, Νῶε καὶ Ἀβραάμ τὴν θυσίαν, Ἀαρὼν καὶ Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα, οὕτω καὶ ἐκ χειρὸς ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν πρόσδεξαι τὸ θυμίαμα τοῦτο εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ Σου. Ὅτι εὐλογημένος ὑπάρχεις καὶ Σοὶ πρέπει πᾶσα δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Σοφία ὀρθοὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.

Ὁ Ἀρχιερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ διάκονος. Ἐκ τοῦ κατὰ... ἁγίου Εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα.

Ὁ ἱερεὺς. Πρόσχωμεν.

Ὁ διάκονος. (Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου).

Εἴπωμεν πάντες ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης καρδίας εἴπωμεν.

Κύριε Παντοκράτωρ, ὁ πλούσιος ἐν ἔλεει, ὁ μὴ βουλούμενος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆσαι, δεόμεθὰ Σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου...

Ἐπὲρ τοῦ ἠυσθηῖναι ἡμᾶς...

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός Σου, δεόμεθὰ Σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων ἡμῶν βασιλέων.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ...

Ὁ ἱερεὺς. (Εὐχὴ). Τοὺς νοσοῦντας Κύριε τοῦ λαοῦ Σου ἐπισκεψάμενος ἐν ἔλεει καὶ οἰκτιρμοῖς ἴασαι, ἀπόστησον ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀσθενείας ἐξέλασον αὐτῶν, τοὺς ἀποδημησάντας ἡμῶν ἀδελφοὺς ἢ μέλλοντας ἀποδημεῖν ἐν παντὶ τόπῳ κατευόδωσον.

Τοὺς καρποὺς τῆς γῆς Κύριε εὐλόγησον, αὔξησον, τελεσφόρησον, σώσεις καὶ ἀβλαβεῖς ἦεν αὐτοὺς διαφύλαξον.

Τὴν βασιλείαν τοῦ δούλου σου, ὃν προώρισας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρείᾳ διαφύλαξον.

Τὴν ταπεινὴν καὶ ἐλεεινὴν καὶ φιλόχριστον πόλιν Σου ταύτην ἴσους αὐτὴν ὁ Θεὸς ἀπὸ ἡμερῶν πονηρῶν, ἀπὸ λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ καὶ ἐπαναστάσεως ἐθνῶν, ὡς καὶ Νινευτὶ τῆς πόλεως ἐφείσω, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων εἶ καὶ ἀμνησίκακος ἐπὶ κακίαις ἀνθρώπων. Σὺ καὶ διὰ τοῦ προφήτου σου Ἡσαΐου εἶπας, ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σώσαι αὐτὴν δι' ἐμὲ καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδα μου, δεόμεθὰ Σου καὶ παρακαλοῦμέν Σε φιλόχριστε, ἀγαθέ, ὑπεράσπισαι τῆς πόλεως ταύτης διὰ τὸν

μάρτυρά Σου καὶ εὐαγγελιστὴν Μάρκον, τὸν ὑποδείξαντα ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας.

Ἐκφώνησις. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ μεθ' Οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκφώνησις. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν¹.

Ὁ διάκονος. Εὐξασθε οἱ κατηχούμενοι τῷ Κυρίῳ. (Κύριε ἐλέησον. Ὁ χορός). Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων δεηθῶμεν, ἵνα ὁ Κύριος αὐτοὺς ἐλέησῃ, κατηχήσῃ αὐτοὺς τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης, ἐνώση αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ Αὐτοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφυλάξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ Σῆ χάριτι. Οἱ κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε.

Ἐκφώνησις. Ἴνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζουσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά Σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ὁ χορός. Κύριε ἐλέησον.

Προσεύξασθε ὑπὲρ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν Πάπα καὶ ἀρχιεπισκόπου.

Ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφυλάξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ Σῆ χάριτι². Σοφία.

Ὁ ἱερεύς. Τὴν ἐξ οὐρανοῦ εἰρήνην βράβευσον ἐν ταῖς ἀπάντων ἡμῶν καρδίαις, ἀλλὰ καὶ τοῦ βίου τούτου τὴν εἰρήνην ἡμῖν δώρησαι, τὸν ὀσιώτατον καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν Πάπαν τὸν (δδ). συντηρῶν συντήρησον ἡμῖν (ἡμᾶς) καὶ αὐτὸν ἔτεσι πολλοῖς καὶ χρόνοις εἰρηνικοῖς, τὰς συναγωγὰς ἡμῶν Κύριε εὐλόγησον, δὸς ἡμῖν ἡμῖν ἀκωλύτως καὶ ἀνεμποδίστως γενέσθαι κατὰ τὸ ἅγιον καὶ μακάριόν Σου θέλημα³ ἐξεγέσθητι Κύριε καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ σου καὶ φυγέτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιον, τὸν δὲ λαόν Σου τὸν πιστὸν ποίησον ἐπ' εὐλογίαις χιλίας χιλιάδας καὶ μυρίας μυριάδας ποιῶντας τὸ θέλημά Σου τὸ ἅγιον. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, μεθ' Οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκφώνησις. Ὅπως ἀπὸ τοῦ κράτους Σου πάντοτε φυλαττόμενοι Σοὶ

1. Κατὰ τὸν ἅγιον Νεκτάριον Κεφαλᾶν «ἐπειδὴ εἰσι δύο ἐκφωνήσεις, φαίνεται, ὅτι ἡ μία λέγεται μυστικῶς».

2. Ὁ ἅγιος Νεκτάριος Κεφαλᾶς ἐν ὑποσημείωσει γράφει· «εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως τὸ ὅτι ἐπιμελῶς ἀποσιωπάται ἡ πρὸς τὴν Θεοτόκον αἴτησις».

τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Διάκονος. Βλέπετε μὴ τις κατηχούμενος ὄδε ἕστω.

Τὰς θύρας ὑποδιάκονοι.

Ἀγετε οἱ διάκονοι, τὴν δίοδον ποιήσατε.

Πρόσχωμεν.

Καὶ ψάλλεται. Τό, οἱ τὰ Χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον...

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ μεγαλῶνυμος, ὁ δοὺς ἡμῖν εἴσοδον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων διὰ τῆς ἐπιδημήσεως τοῦ Μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἱκετεύομεν καὶ παρακαλοῦμεν τὴν Σὴν ἀγαθότητα, ἐπειδὴ ἔμποροι ἐσμὲν καὶ ἔντρομοι μέλλοντες παρίστασθαι τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ Σου θυσιαστηρίῳ, ἔξαπόστειλον ἔφ' ἡμᾶς τὴν χάριν τοῦ παναγίου Σου Πνεύματος καὶ ἁγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα, ἵνα ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ προσενέγκωμέν σοι δῶρα, δόματα, καρπώματα εἰς ἄφραστον τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων καὶ ἴλασμόν παντός τοῦ λαοῦ Σου· χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Χριστοῦ (μονογενοῦς) Σου (Υἱοῦ) μεθ' Οὗ εὐλογητός εἶ καὶ δεδοξαμένος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ γίνεται εἴσοδος τῶν Μυστηρίων.

Ὁ διάκονος. Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ (ἔξω· Κύριε ἐλέησον).

Ἐπεὶ τῶν προτεθέντων...

Ἐπεὶ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου...

Ἐπεὶ τοῦ ἁρτυθῆναι ἡμᾶς...

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν... (ὁ χορὸς· παράσχου Κύριε)

Ἀγγελον εἰρήνης πιστόν...

Συγγνώμην καὶ ἄφραστον...

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα...

Τὸν ἐπιόλοιπον χρόνον...

Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς...

Τῆς Παναγίας ἀχράντου.

Ἐκφώνησις. Διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, μεθ' Οὗ εὐλογητός εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. (Ὁ λαός. Ἀμήν).

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι. (Ὁ λαός, καὶ τῷ πνεύματί σου).

Ὁ διάκονος. Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους ἐν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

Ὁ ἱερεὺς. Δέσποτα, Παντοκράτωρ, οὐρανόθεν ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν Σου καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν Σου καὶ πάντας ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους

δούλους, τὰ θρόεματα τῆς σῆς ἀγέλης καὶ δώρησαι ἡμῖν τὴν σὴν εἰρήνην καὶ τὴν σὴν ἀγάπην καὶ τὴν σὴν βοήθειαν καὶ κατὰπεμψον ἡμῖν τὴν δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἐν καθαροῦ καρδίᾳ καὶ συνειδήσει ἀγαθῇ ἀσπασώμεθα ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

Ἄ *λαός*. Ἀγαπήσω Σε Κύριε ἡ ἰσχὺς μου, Κύριε στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου καὶ ῥύστης μου, ὁ Θεός μου βοηθός μου καὶ ἐλπιδὸς ἐπ' Αὐτόν.

Ἄ *ιερεὺς*. Μὴ ἐν δόλῳ, μὴ ἐν ὑποκρίσει, μὴ τὴν τοῦ ἀλλοτρίου κεκτημένοι προαίρεσιν¹ καὶ ἄσπιλον ἐν ἐνὶ πνεύματι ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, ἐν μιᾷ πίστει καθὼς καὶ ἐκλήθημεν, ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν, ὅπως καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν θεϊάν καὶ ἀπέραντον στοργὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ Σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ἄ *ιερεὺς*. Θυμίαμα προσφέρομεν ἐνώπιον τῆς δόξης Σου Κύριε, ἀναληφθῆτω δὴ δεόμεθα ἐνώπιόν Σου ἐκ τῶν πενιχρῶν χειρῶν ἡμῶν εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ ἰλασμόν παντός τοῦ λαοῦ Σου· χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, μεθ' Οὗ εὐλογητός εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ἄ *ιερεὺς*. Εἰρήνην πᾶσι. (Ἄ *λαός*, καὶ τῷ πνεύματί σου).

Πατέρες καὶ ἀδελφοὶ δεῦτε μεγαλύνετε τὸν Κύριον σὺν ἐμοί.

Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σε.

Τοῦ Πατρὸς (ὁ *λαός*). Ἀμήν.

Τοῦ Υἱοῦ (ὁ *λαός*). Ἀμήν.

Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (ὁ *λαός*). Ἀμήν.

Προσφέρειν κατὰ τρίτον¹ στήθητε.

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ... κλπ.

Στῶμεν, καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου, πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ταύτην, ἐν εἰρήνῃ τῷ Θεῷ προσφέρειν.

Ἄ *λαός*. Ἐλεον εἰρήνης θυσίαν αἰνέσεως.

Ἄ *ιερεὺς*. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἄ *λαός*. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ἄ *ιερεὺς*. Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

Ἄ *λαός*. Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

Ἄ *ιερεὺς*. Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

1. Τὸ 2ον χειρόγραφον ἔχει «κατὰ τρόπον».

Ὁ λαός. Ἄξιον καὶ δίκαιον.

Ὁ ἱερεὺς. Ἀληθῶς γὰρ ἄξιον ἐστὶ καὶ δίκαιον, ὅσιόν τε καὶ πρέπον καὶ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἐπωφελές, ὁ ὢν Δέσποτα Κύριε, Θεέ, Πάτερ, Παντοκράτωρ, Σὲ αἰνεῖν, Σὲ ὑμνεῖν, Σὲ εὐλογεῖν, Σὲ προσκυνεῖν, Σοὶ ἀνθομολογεῖσθαι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀκαταπαύστῳ στόματι καὶ ἀσηγήτοις χεῖλεσι καὶ ἀσωπήτῳ τῇ καρδίᾳ, Σοὶ τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, γῆν καὶ τὰ ἐν τῇ γῆ, θαλάσσας, πηγὰς, ποταμούς, λίμνας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, Σοὶ τῷ ποιήσαντι τὸν ἄνθρωπον κατ' ἰδίαν εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ᾧ καὶ ἐχαρίσω τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ τρυφήν, παραβάντα δὲ αὐτὸν οὐχ ὑπερείδες, οὐδ' ἐγκατέλιπες ἀγαθὴ, ἀλλὰ πάλιν ἀνεκαλέσω διὰ νόμου ἑπαιδαγωγώσης διὰ προφητῶν, ἀνέπλασας καὶ ἀνεκαίνησας διὰ τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ καὶ ζωοποιοῦ καὶ οὐρανοῦ τούτου μυστηρίου, πάντα δὲ ταῦτα ἐποίησας διὰ τῆς σῆς σοφίας, τοῦ φωτὸς τοῦ ἀληθινοῦ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' Οὗ, Σοὶ σὺν Αὐτῷ καὶ (τῷ) ἁγίῳ Πνεύματι εὐχαριστοῦντες, προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν καὶ ἀναίμακτον λατρείαν ταύτην, ἣν προσφέρει Σοι Κύριε πάντα τὰ ἔθνη τῶν πιστῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι μεσημβρίας¹, ὅτι μέγα τὸ ὄνομά Σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί Σου τῷ ἁγίῳ καὶ θυσία καθαρὰ ἐπὶ θυσίᾳ καὶ προσφορᾷ. Διὸ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν Σε φιλόανθρωπε, ἀγαθὲ Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, μνήσθητι τῆς ἁγίας Σου καὶ μόνης καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ γῆς περάτων μέχρι τῶν περάτων αὐτῆς καὶ πάντων τῶν λαῶν, καὶ παντὸς τοῦ ποιμνίου. Τὴν ἐξ οὐρανῶν εἰρήνην βράβευσον ταῖς ἀπάντων ἡμῶν καρδίαις, ἀλλὰ καὶ τοῦ βίου τούτου τὴν εἰρήνην ἡμῖν δώρησαι, τὸν βασιλέα, τὰ στρατόπεδα, τοὺς ἄρχοντας, βουλάς, δήμους, γειτονεῖας ἡμῶν, εἰσόδους καὶ ἐξόδους ἡμῶν ἐν πάσῃ εἰρήνῃ κατακόσμησον.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἱερεὺς. Βασιλεῦ τῆς εἰρήνης, τὴν σὴν εἰρήνην δὸς ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν κτήσαι ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν ὁμοιοῖα καὶ ἀγάπῃ· ἐκτός Σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν, τὸ ὄνομά Σου ὀνομάζομεν· ζωοποίησον τὰς ἀπάντων καρδίας καὶ μὴ κατισχύσῃ θάνατος ἁμαρτίας καθ' ἡμῶν μηδὲ κατὰ παντὸς τοῦ λαοῦ Σου.

Ἐπίσκεψαι καὶ ἴασαι Κύριε.

Τοῦς νοσοῦντας Κύριε τοῦ λαοῦ Σου ἐπισκεψάμενος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς ἴασαι· ἀπόστησον ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀσθενείας ἐξέλασον ἀπ' αὐτῶν· τοὺς ἐν μακροῖς ἀρρωστήμασι προκατακειμένους ἐξανάστησον· τοὺς ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐνοχλουμένους ἴασαι, τοὺς ἐν φυλακαῖς, ἢ μετ' ἀλλοῖς, ἢ δίκαις,

1. Ὁ Πηγᾶς ἰδιοχείρως σημειοῦ ἴσως δυσμῶν.

ἢ καταδικαίς, ἢ ἐξορίαις, ἢ πικρᾷ δουλείᾳ, ἢ ὄροις κατεχομένους πάντας ἐλέησον, πάντας ἐλευθέρωσον, ὅτι Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ λύων τοὺς πεπεδημένους, ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατερραγμένους, ἡ ἐλπίς τῶν ἀπηλπισμένων, ἡ βοήθεια τῶν ἀβοηθήτων, ἡ ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν Κύριε ὁ Θεὸς ἰσχὺν καὶ δύναμιν παρασχεῖν καταξίωσον.

Ἐπίστρεψον εἰς τὰ ἴδια.

Τοὺς ἀποδημήσαντας ἡμῶν ἀδελφοὺς ἢ μέλλοντας ἀποδημεῖν ἐν παντὶ τόπῳ κατευόδωσον, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν Δέσποτα Κύριε τὴν παρεπιδημίαν τὴν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἀβλαβῆ καὶ ἀχειμάστον καὶ ἀτάραχον διαφυλάξον.

Ὁ διάκονος. Κλίνωμεν γόνυ καὶ ἀναστῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς. Μὴ μνησθεῖς Κύριε ἀνομιῶν ἡμῶν ἀρχαίων¹, καὶ τὰ λοιπὰ εἶτα.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν υἱῶν καὶ καρπῶν τῆς γῆς.

Ὁ ἱερεὺς. Τοὺς ἀγαθοὺς υἱοὺς κατάπεμψον ἐπὶ τοὺς χρήζοντας καὶ ἐπιδεομένους τόπους, εὐφρανον καὶ ἀνακαίνισον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, τοὺς αὐλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς, ἵνα ἐν ταῖς σταγῶσιν αὐτῆς εὐφρανθῆσεται ἀνατέλλουσα.

Εὐλόγησον καὶ νῦν Κύριε τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρησιότητός Σου.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τῶν ἀέρων υἱῶν καὶ καρπῶν τῆς γῆς.

Ὁ ἱερεὺς. Τοὺς καρποὺς τῆς γῆς Κύριε εὐλόγησον, σώους καὶ ἀβλαβεῖς αὐτοὺς ἡμῖν διαφυλάξον, εὐφρανον καὶ ἀνακαίνισον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, τοὺς αὐλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς, ἵνα ἐν ταῖς σταγῶσιν αὐτοῖς εὐφρανθῆσεται ἀνατέλλουσα.

Εὐλόγησον καὶ νῦν Κύριε τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρησιότητός Σου.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τῆς ἀναβάσεως τοῦ ποταμοῦ Νείλου.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἱερεὺς. Τὰ ποτάμια ὕδατα ἀνάγαγε ἐπὶ τὸ μέτρον αὐτῶν κατὰ τὴν σὴν χρησιότητα· εὐφρανον τῇ ἀναβάσει αὐτῶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· τοὺς αὐλακας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς, ἵνα ἐν ταῖς σταγῶσιν αὐτῆς εὐφρανθῆσεται ἀνατέλλουσα.

Εὐλόγησον καὶ νῦν Κύριε τὸν στέφανον τῆς χρησιότητός Σου.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

1. Ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλαῖς ἐν ὑποσημειώσει γράφει ἐνταῦθα· «τὸ χειρόγραφο δὲν εἶχε τὰς σελίδας ἠριθμημένας, ἠριθμῆθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ συλλογέως τῶν

Ὁ ἱερεύς. Διὰ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ Σου, διὰ τὴν χήραν καὶ τὸν ὀρφανόν, διὰ τὸν ξένον καὶ τὸν προσήλυτον καὶ δι' ἡμᾶς πάντας, τοὺς ἐλπίζοντας καὶ ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιον, οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς Σὲ ἐλπίζουσι καὶ Σὺ δίδος τὴν τροφήν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ, ὁ δίδους τροφήν πάσῃ σαρκί, πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν, ἵνα πάντοτε πᾶσαν ἀντάρκειαν ἔχοντες, περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ὁ διάκονος. Τὴν βασιλείαν τοῦ δούλου σου...

(Δόδα) ἡ βασιλεία Σου Κύριε.

Ὁ ἱερεύς. Τὴν βασιλείαν τοῦ δούλου Σου (τοῦδε) τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως ἡμῶν, ὃν ἐδικαίωσας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ γαληνωτάτῃ νίκῃ διαφύλαξον καθυπόταξον αὐτῷ ὁ Θεὸς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, ἐμφύλιόν τε καὶ ἀλλόφυλον ἐπιλαβοῦ ὄπλου καὶ θυρεοῦ καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειαν αὐτοῦ ἔκχεσον ρομφαίαν καὶ σύγκλησον ἔξ ἐναντίας τῶν καταδιωκόντων αὐτόν, ἐπισκίασον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου κάθησον ἐκ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ λάλησον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς ἁγίας Σου μόνης καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ παντὸς τοῦ φιλοχριστοῦ Σου λαοῦ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαληνότητι αὐτοῦ ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι τῇ εἰς Σὲ καταληφθῶμεν.

Ὁ διάκονος. Τῶν ἐν πίστει Χριστοῦ τὰς ψυχὰς ἀνάπασον Κύριε.

Ὁ ἱερεύς. Τῶν ἐν πίστει Χριστοῦ προκεκοιμημένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν τὰς ψυχὰς ἀνάπασον Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. Μνήσθητι Κύριε τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προπατόρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, διδασκάλων, ἐπισκόπων, ὁσίων, δικαίων, παντὸς πνεύματος ἐν πίστει Χριστοῦ τετελειωμένου καὶ ὧν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ τὴν ὑπόμνησιν ποιούμεθα καὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ, τοῦ ὑποδείξαντος ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας. Μνήσθητι Κύριε τῆς ἀρχαγγελικῆς φωνῆς ἐπιλεγούσης «χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ εὐλογημένος ὁ κοιλὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτήρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

φύλλων διὰ μολυβδοκονδύλου. Κατὰ τὴν γενομένην ἀρίθμησην τὸ βιβλίον φαίνεται ἄρτιον, ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι μετὰ τῆς 20ης καὶ 21ης σελίδος ἔλλειπει ἐν φύλλῳ, διότι τὸ τέλος τῆς 20ης σελίδος δὲν συνέχεται ὁμαλῶς μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς 21ης σελίδος, ἀλλ' ἀποτόμως μεταβαίνει ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Ἐν ᾧ ὁ τελευταῖος στίχος τῆς 20ης σελίδος εἶναι ἀρχὴ εὐχῆς πρὸς τὸν Θεόν, ὁ πρῶτος στίχος τῆς 21ης σελίδος προτροπὴ πρὸς τὸν λαὸν ὅπως εὐχηθῇ πλὴν τούτου μένου καὶ τὰ μόρια, καὶ τὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἀποδίδονται εἰς τὸ προσείξαθε.

1. Δὲν ἠγνόησα τὴν λέξιν, ἐν ἑτέρῳ χειρογράφῳ ἔχει Δόδα, ὑπεσημείωσεν ὁ ἅγ. Νεκτάριος.

Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν ἀδελφοί. Ἀμήν.

Καὶ τούτων καὶ πάντων τὰς ψυχὰς ἀνάπαυσον Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν ταῖς τῶν ἁγίων σου σκηναῖς, ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου χαριζόμενος αὐτοῖς καὶ τὰς ἐπαγγελίας ἀνεκλάλητα ἀγαθὰ, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασας ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσι τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιον· Αὐτὸς μὲν οὖν τὰς ψυχὰς ἀνάπαυσον Κύριε καὶ βασιλείας οὐρανῶν ἀξιώσον· ἡμῶν δὲ τὰ τέλη τῆς ζωῆς χριστιανὰ καὶ εὐάρεστα καὶ ἀναμάρτητα δώρησαι καὶ δὸς ἡμῖν μερίδα καὶ κλῆρον ἔχειν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων Σου. Τῶν προσφερόντων τὰς θυσίας, τὰς προσφορὰς, τὰ εὐχαριστήρια· πρόσδεξαι ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερόν σου θυσιαστήριον, εἰς τὰ μεγέθη τῶν οὐρανῶν διὰ τῆς ἀρχαγγελικῆς Σου λειτουργίας, τῶν τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον κρυφα ἢ παρησιᾶ βουλομένων καὶ οὐκ ἔχόντων, καὶ τῶν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ τὰς προσφορὰς προσενεγκάντων, ὡς προσεδέξω τὰ δῶρα τοῦ δικαίου Ἄβελ, τὴν θυσίαν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἄβραάμ, Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα, Κορηλίου τὰς προσευχὰς καὶ ἔλεημοσύνας καὶ τῆς χήρας τὰ δύο λεπτά, πρόσδεξαι καὶ αὐτῶν τὰ εὐχαριστήρια καὶ ἀντίδος αὐτοῖς ἀντὶ τῶν φθαρτῶν τὰ ἀφθαρτα, ἀντὶ τῶν ἐπιγεῖων τὰ ἐπουράνια, ἀντὶ τῶν προσκαιρῶν τὰ αἰώνια.

Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πατριάρχου ἡμῶν (τοῦδε), ὃν χάρισαι ταῖς ἁγίαις Σου ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ, σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα (καὶ) ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.

Μνήσθητι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιερέως ἡμῶν πάπα (τοῦδε), ὃν προέγγως καὶ προώρισας προχειρίσασθαι τῇ ἀγίᾳ Σου καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, συντηρῶν συντήρησον αὐτόν, ἔτεσι πολλοῖς καὶ χρόνοις εἰρηνικοῖς ἐκτελοῦντα τὴν ὑπὸ Σοῦ ἐμπειστημένην αὐτῷ ἁγίαν ἀρχιερωσύνην κατὰ τὸ ἅγιον καὶ μακάριόν Σου θέλημα, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Μνήσθητι δὴ καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, ὑποδιακόνων, ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, μοναζόντων καὶ παρθένων, χηρῶν, ὀρφανῶν, λαϊκῶν. Μνήσθητι Κύριε τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως καὶ τῆς βασιλευούσης πόλεως καὶ τῆς πόλεως ἡμῶν ταύτης, καὶ πάσης πόλεως καὶ χώρας καὶ τῶν ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει Χριστοῦ οἰκούντων ἐν αὐταῖς, εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν. Μνήσθητι Κύριε πάσης ψυχῆς χριστιανῆς, θλιβομένης καὶ καταπονουμένης, ἐλέους Θεοῦ καὶ βοηθείας ἐπιδεομένης καὶ ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν ἐν φυλακαῖς. Μνήσθητι Κύριε πλεόντων, ὁδοιπορούντων, ξενιτευόντων χριστιανῶν καὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίαις καὶ ἔξορίαις καὶ ἐπὶ ξένης, καὶ πικραῖς δουλείαις ὄντων

ἀδελφῶν ἡμῶν, δὸς αὐτοὺς εἰς οἰκτιρισμοὺς ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς. Μνήσθητι Κύριε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἀναξίων δούλων Σου καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐξάλειψον ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, συμπάρεσο ἡμῖν λειτουργοῦσι τῷ παναγίῳ Σου Πνεύματι. Τὰς ἐπισυναγωγὰς ἡμῶν Κύριε εὐλόγησον, τὴν εἰδωλολατρείαν τέλειον ἐκρίζωσον ἀπὸ τοῦ κόσμου, τὸν σατανὰν καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν καὶ πονηρὰν δύναμιν σύντριψον ὑπὸ τὰ πόδας ἡμῶν ἐν τάχει, τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας Σου Κύριε καὶ νῦν ταπεινώσον, γύμνωσον αὐτῶν τὴν ὑπερηφάνειαν, δεῖξον αὐτοῖς ἐν τάχει τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, τὸν φόβον κατάργησον, τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν καὶ τὰς μαγγανίας αὐτῶν καὶ τὰς πανουργίας, ἅς ποιοῦσι καθ' ἡμῶν ἀπράκτους ποιήσον.

Ὁ διάκονος. Οἱ καθήμενοι ἀνάστητε, εἰς ἀνατολὰς βλέπατε.

Ὁ ἱερεὺς. Ἐξεγέρθητι Κύριε καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί Σου καὶ φυγέτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντοτε οἱ μισοῦντες τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιον, τὸν δὲ λαόν σου τὸν πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον ποιήσον ἐπ' εὐλογίαις χιλίας χιλιάδας καὶ μυρίας μυριάδας ποιοῦντας τὸ θέλημά Σου τὸ ἅγιον. Ναὶ Κύριε! Λύτρωσαι δεσμίους, ἐξελοῦ τοὺς ἐν ἀνάγκαις, πεινῶντας χόρτασον, διψῶντας πότισον, ὀλιγοψυχοῦντας παρακάλεσον, πεπλανημένους ἐπίστρεψον, ἔσκοτισμένους φωταγώγησον, πεπτωκότας ἔγειρον, σαλευομένους στηρίξον, νενοσηκότας ἴασαι, πάντας εἰσάγαγε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας· σῦναψον αὐτοὺς τῇ ἀγίῳ Σου ποιίμνῃ, ἡμᾶς δὲ ῥῦσαι ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν, φρουρὸς ἡμῖν καὶ ἀντιλήπτωρ κατὰ πάντα γινόμενος. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ὑπὲρ ἅνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζόμενου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι Σοὶ παραστήκασι χίλια χιλιάδες καὶ μυρία μυριάδες, ἅγιων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων στρατιαί· παραστήκασι τὰ δύο τιμώτατά Σου ζῶα, τὰ πολυόμματα χερουβὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα σεραφίμ, ἃ δυσι μὲν πτέρυξι τὰ πρόσωπα κατακαλύπτονται καὶ δυσι τοὺς πόδας καὶ δυσι ἱπτάμενα κέκραγεν ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον ἀκαταπαύστοις στόμασι καὶ ἀσιγήτοις χεῖλεσι τὸν ἐπινίκιον καὶ τρισάγιον ὕμνον ἄδοντα, βοῶντα, δοξολογοῦντα τῇ μεγαλοπρεπεῖ Σου δόξη λαμπρῶ τῇ φωνῇ, ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς.

Πάντοτε μὲν τὰ πάντα Σὲ ἀγιάζει, ἀλλὰ καὶ μετὰ πάντων τῶν Σὲ ἀγιαζόντων δέξαι Δέσποτα Κύριε καὶ τὸν ἡμέτερον ἁγιασμόν σὺν αὐτοῖς ὑμνούντων καὶ λεγόντων Σοι.

Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς ἁγίας δόξης Σου. Πλήρης γάρ ἐστι ὡς ἀληθῶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς ἁγίας Σου δόξης διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πλήρωσον ὁ Θεὸς καὶ ταύτην τὴν θυσίαν τῆς παρὰ Σοῦ εὐλογίας διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Σου Πνεύματος, ὅτι αὐτὸς

ὁ Κύριος καὶ Θεὸς καὶ Σωτὴρ καὶ παμβασιλεὺς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδου ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ τὸν ὑπὲρ πάντων ὑψίστατο θάνατον σαρκὶ συνανακληθεὶς μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων, Ἄρτον λαβὼν,

ἄρτον τῆς ζωῆς, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς,

ἄρτον λαβὼν ἐπὶ τῶν ἁγίων ἀχράντων καὶ ἀμόμων αὐτοῦ χειρῶν ἀναβλέψας ἐπὶ τὸν οὐρανὸν πρὸς Σὲ τὸν ἴδιον Πατέρα, Θεὸν δὲ ἡμῶν καὶ Θεὸν τῶν ὄλων.

Εὐχαριστήσας. Ὁ λαός. Ἀμήν.

εὐλογήσας. » »

ἀγιάσας, κλάσας » »

Ὁ λαός. Εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν ὁ Θεὸς καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς.

Ὁ ἱερεὺς. Δέδωκε τοῖς ἁγίοις καὶ μακαρίοις Αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπὼν ἴβετε, φάγετε.

Ὁ διάκονος. Ἐκτείνετε οἱ πρεσβύτεροι.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον καὶ διαδιδόμενον εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν. (Ὁ λαός). Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λαβὼν καὶ κεράσας ἕξ οἴνου καὶ ὕδατος,

ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν,

Ὁ διάκονος. Ἐπίβλεπον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐλέησον ἡμᾶς.

Ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς Σὲ τὸν ἴδιον Πατέρα ἡμῶν τε Θεὸν καὶ Θεὸν τῶν ὄλων¹.

Εὐχαριστήσας. Ἀμήν².

ἀγιάσας, Ἀμήν.

εὐλογήσας, »

πλήσας Πνεύματος ἁγίου, ἀμήν, ἀμήν.

Ὁ λαός. Πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν καὶ δοξάζομεν (ὅτι Σὺ εἶ) ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

Μετέδωκε τοῖς ἁγίοις καὶ μακαρίοις Αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπὼν.

Ἐκφώνως. Πίετε ἕξ αὐτοῦ πάντες.

Ὁ διάκονος. Ἔτι ἐκτείνετε.

Ὁ ἱερεὺς. Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον καὶ διαδιδόμενον εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

1. Σημ. τοῦ ἐπιμελητοῦ. Προφανῶς ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ἄρχεται πάλιν ὁ ἱερεὺς.

2. Σημ. τοῦ ἐπιμελητοῦ. Τὰ «ἀμήν» ἐκφωνεῖ ὁ λαός, ὡς καὶ πρότερον.

Ὁ ἱερεὺς. Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν ὅσακις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, πίνητε δὲ καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο,

—τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε,

Ὁ λαός. Τὸν θάνατόν Σου Κύριε καταγγέλλομεν καὶ τὴν ἀνάστασίν Σου ὁμολογοῦμεν καὶ πιστεύομεν.

Ὁ ἱερεὺς. Καὶ τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν καὶ ἀνάληψιν ὁμολογεῖτε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθω.

Ἐκφώνως. Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν Σοὶ προσφέροντες κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα.

Ὁ λαός. Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν...

Ὁ ἱερεὺς. Τὸν θάνατον Δέσποτα Κύριε Παντοκράτωρ, ἐπουράνιε Βασιλεῦ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ Κυρίου δὲ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καταγγέλλοντες καὶ τὴν μακαρίαν τριήμερον αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ὁμολογοῦντες, τὴν εἰς οὐρανούς ἀνάληψιν καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν Σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καθέδραν καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ καὶ φορικτὴν καὶ φοβερὰν αὐτοῦ...

Ὁ λαός. Πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν καὶ δοξάζομεν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πλήρωσον καρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν¹.

Ὁ ἱερεὺς. Καὶ φοβερὰν αὐτοῦ παρουσίαν ἀπεκδεχόμενοι, ἐν ἧ μέλλει ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ².

Ὁ λαός. Φείσαι ἡμῶν Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν .Γ.

Κατὰ τὸ μέγα Σου ἔλεος .Γ. (ἴσως ἐκ τρίτου).

Καὶ μὴ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Ὁ ἱερεὺς. Σοὶ τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν δώρων προεθήκαμεν ἐνώπιόν Σου, καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν Σε φιλόανθρωπε.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἱερεὺς. Ἐξαπόστειλον ἐξ ὑψους ἁγίου Σου ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου Σου ἐκ τῶν ἀπειρογράπτων κλίπων Σου αὐτὸν τὸν Παράκλητον, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐν νόμῳ καὶ προφήταις καὶ ἀποστόλοις λαλήσαν, τὸ πανταχοῦ παρὸν καὶ τὰ πάντα πληροῦν, ἐνεργοῦν τε αὐτεξουσίως καὶ οὐ διακονικῶς ἐφ' οἷς βούλεται τὸν ἁγιασμόν εὐδοκίᾳ τῇ σῇ. Τὸ ἀπλοῦν τὴν φύσιν, τὸ πολυμερὲς τὴν ἐνέργειαν, τὴν τῶν θείων χαρισμάτων πηγὴν. Τὸ Σοὶ ὁμοούσιον, τὸ ἐκ Σοῦ ἐκπορευόμενον, τὸ σύνθρονον τῆς βασιλείας Σου καὶ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ παμβασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Κατὰ τὸν ἁγ. Νεκτάριον Κεφαλᾶν εἶναι μία παρενθετικὴ παραγραφή.

2. Εἶναι συνέχεια τῆς ἀνωτέρω εὐχῆς.

Ἐπίδε ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὸν ἄρτον τοῦτον. (Ὁ λαός). Ἀμήν.

Καὶ ἐπὶ τὸ ποτήριον τοῦτο. » »

Ἴνα εὐλογῆση καὶ ἀγιασῆ καὶ τελειώσῃ ὡς παντοδύναμος Θεός. Ἀμήν.

Ὡς Θεὸς ἀληθινὸς πιστεῖ.

Καὶ ποιήσῃ τὸν μὲν ἄρτον τοῦτο σῶμα. (Ὁ λαός). Ἀμήν.

Τὸ δὲ ποτήριον αἷμα τῆς Καινῆς Διαθήκης » »

Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος καὶ παμβασιλέως ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Ὁ λαός). Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Κατέλθετε οἱ διάκονοι, συνενῆσθε οἱ πρεσβύτεροι.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως. Ἴνα γένωνται πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ἕξ αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν εἰς πίστιν, εἰς νῆψιν καὶ ἴασιν, εἰς σωφροσύνην, εἰς ἀγιασμόν, εἰς ἐπανανέωσιν ψυχῆς καὶ σώματος καὶ πνεύματος, εἰς κοινωνίαν μακαριότητος, ζωῆς αἰωνίου καὶ ἀφθαρσίας, εἰς δοξολογίαν τοῦ παναγίου Σου ὀνόματος, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἴνα Σοῦ καὶ ἐν τούτῳ καθὼς καὶ ἐν παντὶ δοξασθῆ, ὑμνισθῆ καὶ ἀγιασθῆ τὸ πανάγιον ὄνομα σὺν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(Ὁ λαός). Ὅπερ ἦν καὶ ἔστιν καὶ ἔσται εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά Σου τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Καὶ ἔσται τὰ ἔλεη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ὁ λαός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ὁ διάκονος. Πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων μνημονεύσαντες ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἀγιασθέντων... κτλ.

Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἡμῶν ὁ προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν Αὐτοῦ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ σῶσον.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν...

Ἀγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν...

Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν...

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα...

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον...

Χριστιανὰ τὰ τέλη...

Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως.

Ὁ ἱερεὺς. Δέσποτα Θεέ, φωτὸς γενήτωρ, ζωῆς αἰωνίου ἀρχηγέ, χά-

ριτος ποιητά, αίωνων θεμελιωτά, γνώσεως δωροδότα, σοφίας θησαυρέ, ἀγιοσύνης διδάσκαλε, εὐχῶν καθαρῶν δοχεῦ, ψυχῆς εὐεργέτα, ὁ τοῖς ὀλιγοψύχοις εἰς Σὲ πεποιθῶσι· διδοὺς εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι, ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς ἐξ ἀβύσσου εἰς φῶς, ὁ δοὺς ἡμῖν ἐκ θανάτου εἰς ζωὴν, ὁ χαρισάμενος ἡμῖν ἐκ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν, ὁ τὸ ἐν ἡμῖν σκότος τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς παρουσίας τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ λύσας, Αὐτὸς καὶ νῦν Δέσποτα διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Παναγίου Σου Πνεύματος καταύγασον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν εἰς τὸ μεταλαβεῖν ἀκατακρίτως τῆς ἀθανάτου καὶ ἐπουρανίου ταύτης τροφῆς καὶ ἀξίωσον ἡμᾶς ὀλοτελεῖ ψυχῇ σώματι καὶ πνεύματι, ἵνα μετὰ τῶν ἁγίων Σου μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων εἴπωμέν Σοι τὴν προσευχὴν ταύτην. Τὸ Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά Σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία Σου· γενηθήτω τὸ θέλημά Σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄστρον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. (Ὁ λ α ὸ ς) Ἀμήν.

Ἐκφώνως. Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς Δέσποτα φιλόανθρωπε Κύριε μετὰ παρησίας ἀκατακρίτως ἐν καθαρῇ καρδίᾳ, ψυχῇ πεφωτισμένῃ, ἀνεπισχύντῳ προσώπῳ, ἁγιασμένοις χεῖλεσι τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι Σὲ τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἅγιον Θεὸν Πατέρα καὶ λέγειν.

Ὁ λαός. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς κ.τ.λ.

Ὁ ἱερεὺς. Ναὶ Κύριε μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Οἶδε γὰρ ἡ πολλὴ Σου εὐσπλαγχνία, ὅτι οὐ δύναμεθα ὑπενεγκεῖν διὰ τὴν πολλὴν ἡμῶν ἀσθένειαν, ἀλλὰ ποιήσον σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν. Σὺ γὰρ ἔδωκας ἡμῖν ἔξουσιαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐκφώνως. Ὅτι Σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ κ.τ.λ. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ ἱερεὺς. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ τῶν Σεραφίμ, ὁ ἐξ ὑδάτων οὐρανῶν κατασκευάσας καὶ τοῖς τῶν ἄστρον χοροῖς τοῦτον κατακοσμήσας, Σοὶ ἐκλίναμεν τὸν αὐχένα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν τὸ τῆς δουλείας πρόσημα σημαίνοντες καὶ δεόμεθά Σου τὰς σκοτοειδεῖς τῆς ἁμαρτίας ἐφόδους κ τῆς ἡμῶν διανοίας ἀπέλασον, καὶ ταῖς τοῦ ἁγίου Πνεύματος θεοειδέσιν αὐγαῖς τὸν ἡμέτερον νοῦν καταφαιδρυνον, ὅπως τῇ γνώσει σου πληθυνόμενοι ἀξίως μετέχωμεν τῶν προκειμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, τοῦ ἀχράντου σώ-

ματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συγχωρῶν ἡμῖν πᾶν εἶδος ἀμαρτίας διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἀνεξιχνίαστον Σου ἀγαθότητα. Συγχώρησον ἡμῖν Κύριε ὁ Θεὸς τὰ παραπτώματα ἡμῶν τὰ ἐκούσια, τὰ ἀκούσια, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ.

Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκφώνως. Δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ Σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες, Κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαι με σπεῦσον, ὁ Θεὸς ὑψώσον κέρας τῶν χριστιανῶν καὶ δέξαι καὶ τοῦ ἐμοῦ στόματος τὸν ἀκατάληπτον ὕμνον μετὰ τῶν ἀνω δυνάμεων βοῶντος καὶ λέγοντος τὸ Κύριε ἐλέησον τὸν κόσμον Σου. (Ὁ λαός). Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Μετὰ φόβου Θεοῦ πρόσχωμεν.

Ὁ ἱερεὺς. Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Ὁ λαός. Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ σωτηρίας (εὐξώμεθα).

Ὁ ἱερεὺς. Ἄγιε ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, Κύριε ὑψίστε, ἀγίασον ἡμᾶς τῷ λόγῳ τῆς χάριτός Σου καὶ τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ παναγίου Σου Πνεύματος, Σὺ γὰρ εἶπας ἅγιοι ἔσθε, ὅτι ἅγιος εἰμι. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀκατάληπτε Θεὲ Λόγε, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι ὁμοούσιε, συναῖδιε καὶ ἀχώριστε δέχου παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου Σου ἐξ ἀναξίων χειλέων βοῶντος καὶ λέγοντος Κύριε ἐλέησον τὸν κόσμον Σου.

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Κύριος μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ὁ λαός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Κύριος εὐλογήσει καὶ ἀγιάσει καὶ διακονήσει ἡμῖν διὰ τῆς μελήσεως ἡμῶν τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν Αὐτοῦ μυστηρίων νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Κελεύετε.

Ὁ ἱερεὺς. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κελεύει καὶ ἀγιάζει ἡμᾶς.

Ἴδὸν ἠγίασται καὶ τετελειώται καὶ γέγονεν εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διαδίδεται τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Ὁ λαός. Εἰς Πατὴρ ἅγιος, εἰς Υἱὸς ἅγιος, ἐν Πνεῦμα ἅγιον ἀμήν.

1. Ἴσως μελήσεως ἢ μελισμοῦ κατὰ τὸν ἁγ. Νεκτάριον Κεφαλᾶν.

Αὐτὸς ἠϋλόγησεν, Αὐτὸς ἡγίασεν, Αὐτὸς καὶ ἐτελείωσεν, Αὐτὸς καὶ μεταδίδωσιν εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις Αὐτοῦ· εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ δι' Αὐτοῦ ἐν χάριτι.

Ὁ διάκονος. Ἐν εἰρήνῃ, Χριστῷ ψάλλατε.

Ὅν τρόπον ἐπιποθεὶ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεὶ ἡ ψυχὴ μου πρὸς Σε ὁ Θεός. (Καὶ ὅταν μεταδίδωσι τῷ κλήρῳ μεταλαμβάνοντι λέγει).

Ὁ ἱερεὺς. Σῶμα ἅγιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον (ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ποτήριον λέγει).

Αἷμα τίμιον τοῦ Κυρίου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διδόμενον εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν (πρὸς τὸν λαόν).

Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πίστεως προσέλθετε.

Ἄμήν.

Ὁ λαός. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν.

Ὁ διάκονος. Ἐπὶ προσευχῇ στήθητε.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον

Εὐχαριστοῦμεν Σοι Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἁγίων ἀχράντων καὶ ἐπουρανίων Σου μυστηρίων, ὧν ἔδωκας ἡμῖν ἐπ' εὐεργεσίᾳ καὶ ἁγιασμῷ καὶ σωτηρίᾳ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν σωμάτων καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν Σε φιλόνητο, ἀγαθὲ Κύριε χάρισαι ὑμῖν τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ εἰς πίστιν ἀκαταίσχυντον, εἰς ἀγάπην ἀνυπόκριτον, εἰς πλησιονὴν θεοσεβείας, εἰς ἀποτροπὴν παντὸς ἐναντίου, εἰς περιποίησιν τῶν ἐντολῶν Σου, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου, εἰς ἀπολογίαν εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ Σου.

Ἐκφώνως. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλοφροσύνῃ τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, δι' Οὗ καὶ μεθ' Οὗ Σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμήν.

Ὁ λαός. Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεώς σου Κύριε, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν Σου ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν Σου.

Ὁ διάκονος. Ὁρθοὶ μεταλαμβάνοντες τῶν θείων...

Ἀντιλαβοῦ σῶσον...

Ὁ ἱερεὺς. Ὅτι Σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός ἡμῶν Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν...

Ὁ ἱερεὺς. Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν.

Ὁ λαός. Ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Ὁ διάκονος. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς καὶ διδοὺς ζωὴν τῷ κόσμῳ, ὁ ζωοποιὸν ἀποφήνας τὸ ἅγιόν Σου σῶμα, εἰπὼν «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἶμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ», ὁ δεδωκὸς ἡμῖν θυσιαστήριον ἀσυγκρίτως ὑπὲρ εὐχαῖς ὑψηλότερον, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφαγιαζόμενος καὶ τοῖς πιστοῖς ἐπὶ σωτηρίᾳ διαδιδόμενος καὶ μένων διὰ παντός ἀδαπάνητος, εὐλόγησον πάντας ἡμᾶς Δέσποτα, τοὺς καταξιωθέντας νῦν τῆς τῶν ἀχράντων Σου μυστηρίων μυστικῆς μεταλήψεως, κλίνοντάς Σοι τοὺς ἑαυτῶν αὐχένας. Χάρισαι ἡμῖν δι' αὐτῶν τῶν ἐν τῷ παρωχηκότι (χρόνῳ) πταισμάτων τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν ἐν ταῖς ἐντολαῖς Σου πρὸς τὸ ἐξῆς εὐδοκίμησιν, ἁγιάσον ἡμῶν τὸν νοῦν καὶ τὰ φρονήματα, φύλαξον ἄσπιλον τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι· τοὺς πεπλανημένους ἐπίστρεψον, τοὺς ἐν γῆρα συμπαθῶς ὑποστήριξον, τοὺς ἐν νεότητι κυβέρνησον, τοὺς ἐν πτωχείᾳ διάθρεψον, τοὺς ἐν ἀσθενείᾳ δυνάμωσον, τοὺς ἐν ἀνάγκαις ἐπίσκεψαι, τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει παρακάλεσον, τῶν βασιλέων ἡμῶν τὸ κέρας ὑψώσον, τὸν στρατὸν ἐνίσχυσον τῇ κραταιᾷ δυνάμει τοῦ Σταυροῦ Σου, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου γεννήτορι, μεθ' Οὗ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος (τρὶς).

Εὐλόγηται ὁ Θεός, ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων καὶ σκέπων καὶ διατηρῶν πάντας ἡμᾶς, διὰ τῆς μεθέξεως τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν Αὐτοῦ μυστηρίων, ὁ ὢν εὐλογητός, νῦν καὶ ἀεὶ κ.τ.λ. Ἀμήν.

Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ ἀπόλυσις.

Τέλος.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐχαριστοῦμέν Σοι κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι, ὅτι ἐσκέπασας, ἐβοήθησας, ἀντελάβου ἡμῶν μέχρι τῆς ἁγίας Σου ὄρας ταύτης καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν Σε φιλόανθρωπε, ἀγαθὲ καὶ τὴν ἁγίαν Σου ταύτην ἡμέραν καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ ἡμᾶς διαφύλαξον, πάντα δὲ φθόνον, πάντα πειρασμόν, πᾶσαν σατανικὴν ἐνέργειαν καὶ ἀνθρώπων πονηρῶν ἐπιβουλὴν ἀπο-

δίωξον ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιόν Σου τόπον τοῦτον. Ὁ Θεὸς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ συμφέροντα ἐπιχορήγησον ἡμῖν καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν οἰκονόμησον καὶ εἴτι Σοι ἡμάρτομεν εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, Σὺ ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόφρων Θεὸς παριδεῖν καταξίωσον καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ὃν ὑπενεγκεῖν οὐ δυνάμεθα. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ, μεθ' Οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Σου Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κάϊρον τῆ 19 Ἰουνίου 1890.

Ἀντέγραψα ἀκριβῶς ἐκ τοῦ χειρογράφου τοῦ Μελετίου Πηγᾶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας¹.

Ο ΠΕΝΤΑΠΟΛΕΩΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

---

1. Τὰ ἀνωτέρω ὑποσημειοῦνται ἐν τῷ τέλει τῆς λειτουργίας ταύτης ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πενταπόλεως Νεκταρίου. Πλὴν δὲ τῆς ὑποσημείωσης ταύτης οὐδὲν ἕτερον ἐμνημόνευσε περὶ αὐτῆς.